

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0233

Výukový materiál zpracován v rámci projektu

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

EU peníze školám

Šablona:	III/2	č. materiálu:	VY_32_INOVACE_122
Název školy:	Hotelová škola Bohemia s.r.o. Víta Nejedlého 482, Chrudim		
Jméno autora:	Jana Štrossová		
Třída/ročník:	I.		
Datum vytvoření:	2. 9. 2013		
Tematická oblast:	Gastronomie		
Předmět:	Nápojová gastronomie		
Výstižný popis způsobu využití, případně metodické pokyny:	Učební list umístěný na internetových stránkách školy, který nahrazuje učebnici		
Klíčová slova:	Specifika čajoven, pití čaje		
Druh učebního materiálu:	Učební list		

Specifika čajoven, o čajovně, pití čaje

Čajovna - těžiště rovnováhy
Čajovna a náboženství
Naturalistická škola

Čajovna nabízí čajovým labužníkům, degustátorům i ctěným čajovým pijákům širokou nabídku direktních sklizní, jak ku konzumaci okamžité, v prostorách do doby koloniální laděných, tak k nákupu v obchodě čajem přidruženém.

Ku kontemplaci vyzývá čajový dvorek, kterýžto jest z dosahu civilizačního shonu umístěn.

Turecký salonek, je místo, jež není toliko tradicí poutáno. Pokud kuřákům bylo osmnácte let, je zde možno, jako doplněk k řádným čajům ze široké nabídky tabáčnické sobě vodní dýmku dopřáti.

prostor čajovny je cigaretově nekuřácký a taktěž vyzvánění telefonů mobilních je zde chápáno jako bezohlednost.

Čajovna jako těžiště rovnováhy

*„**F**ilosofie čaje není pouhé estétství v běžném slova smyslu, neboť ve spojení s etikou a náboženstvím vyjadřuje náš celkový názor na člověka a přírodu. Je zdravotně, neboť si vynucuje čistotu, je hospodárností, neboť se těší spíše z jednoduchosti než ze složitosti a nákladnosti, je morální geometrií do té míry, do jaké určuje naše vztahování jednotlivostí k celku. Představuje skutečného ducha východní demokracie, neboť činí své ctitele aristokraty chuti.“*

Foto: www.dobracajovnahk.cz/ocajovne.php

Podobně tak, jako autor předchozího úryvku Kakuzo Okakura vyjmenovává nejrůznější aspekty, dotýkající se filosofie pití čaje, je hned v úvodu zapotřebí si připomenout, že na půdě čajovny se střetává více podobných rovin. Je důležité si uvědomit, že zde dochází k setkávání zcela odlišných vlivů výtvarných, kulturních, sociálních, náboženských i jiných. V čajovém šálku se odrážejí stopy kulturních tradic národů Číny, Japonska, či Indického subkontinentu. Na hladině

čaje se zrcadlí pestrobarevný koberec zvyků arabského světa, tradice staré Evropy i mladé Ameriky. Kdo umí naslouchat, dokáže ve zvucích klokotající vody rozpoznat zpěv indických guruů smíšený se zvukem japonské flétny Shakuhatchi či hrdelními zpěvy tibetských lámů.

K tomuto průniku dochází v čajovně!

V prostředí čajovny je absolutně nezbytné, zbavit se černobílého způsobu vnímání světa.

Místo, které je již svojí samotnou existencí předurčeno k tomu, aby se v něm protínaly nejrůznější vlivy, se zákonitě stává jakýmsi těžištěm nebo dokonce středem. Pro někoho je čajovna "něčím" mezi kostelem a hospodou. Jiný v ní vidí místo, kde se dobře relaxuje. Nadšen z její existence však může být i naprostý a „pouhý“ požitkář.

Jinými slovy lze říci, že čajovna je těžištěm, středem. Slovem střed však zde není míněn nafoukaněcky „pupek“, ale prostor, kde se hledá rovnováha. Místem, kde neustále dochází k vybalancování dopadů vlivů vnějších (kulturních, společenských, sociálních, náboženských,

národnostních a.j.) i vnitřních (individualita jednotlivců, jejich duchovní založení, nálady ...).

Foto: www.dobracajovnahk.cz/ocajovne.php

Čajovna a náboženství

Není na světě žádného náboženství, které by mělo být upřednostňováno v čajovně. Naopak, prostředí čajovny by mělo být místem, které vyzařuje svoji náboženskou nezávislost a tolerantnost. Z atmosféry v čajovně by měla být cítit nepředstíraná pokora před Bohem. Čajovna je místem, kde se respektují absolutní a nejvyšší duchovní hodnoty.

Tímto ovšem není řečeno, že by se měl svět čajovny před eventuelními vlivy světových náboženství uzavírat. Naopak, proč bránit vstupu muslimské oddanosti, křesťanské pokory, buddhistické tolerance, hinduistickému zápalu či židovskému smyslu pro řád a tradici.

Naturalistická škola

„Čajový koláček, který se vařil, práškový čaj, který se šlehal, i lístkový čaj, který byl spařován, určují výrazné emotivní impulsy čínských dynastií Tchang (618 - 907), Sung (960-1126, 1127 - 1279) a Ming (1368 - 1644). Pokud bychom si mohli vypůjčit příliš zneužívanou uměnovědnou terminologii, mohli bychom jednotlivé éry označit jako období „klasické“, „romantické“ a „naturalistické“ čajové školy.“

Kakuzo Okakura

Foto: www.dobracajovnahk.cz/ocajovne.php

Nájezdy mongolských kmenů ve třináctém století, které měly za následek zánik a porobu Číny pod barbarskou nadvládou císařů dynastie Jüan tzv. Mongolská dynastie (1280 - 1368), znamenaly konec veškeré sungské kultury a tedy i zánik romantické čajové školy.

Domácí dynastie Ming (1368 - 1644), která se pokusila v polovině patnáctého století o obnovu zaniklé kultury pití čaje, byla rozvrácena vnitřními rozbroji a Čína v se sedmnáctém století opět ocitla pod nadvládou Mandžůů. To znamenalo i konec naturalistické čajové školy.

Zvyky a způsoby se změnilly natolik, že dnes není po klasické či romantické čajové škole v Číně ani stopa. Lístky čaje se spařují horkou vodou, čaj má nádhernou vůni, ale v šálku již chybí romantika tchangských či sungských obřadů.

Romantická podoba čajové školy, se však dostala do Japonska, které úspěšně vzdorovalo mongolské invazi v roce 1281 a proto se zde podařilo pokračovat v tradicích sungské kultury, která byla v Číně násilím přerušena a zaznamenala období svého největšího rozmachu.

Romantická podoba čajové školy se ale také vytvořila v dobách koloniální éry, v 18. a 19. století ve Velké Británii a posléze i v Americe, kdy se pití čaje stalo vysoce módní záležitostí. Na pití čaje samotné se začalo vázat množství společenských konvencí a podobně jako v japonské podobě romantické školy došlo postupně k posunutí původního významu čaje ze středu samotné události, až na samotný její okraj.

Čajový obřad nebývá absolvován proto, že se při něm pije čaj, nýbrž kvůli obřadu samotnému. A podobně, na čajovou párty pořádanou v pět hodin, se nechodí proto, že by se zde konzumoval čaj. Jejím hlavním významem je její společenská hodnota.

V současné době je však svět zachvácen něčím novým, vymykajícím se dosavadním kritériím, co by se snad dalo nazvat „praktickou čajovou školou“. Ona to však škola sama o sobě není. Je bezpředmětné vyjadřovat se k

rozšířeným způsobům přípravy čaje, které ovládly celou planetu. Je zbytečné rozebírat, proč se tomu tak stalo.

Jisté je, že čajovna v našem pojetí se snaží navázat na naturalistickou čajovou školu, ovšem s využitím dostupných praktických pomůcek.

Cesta romantické čajové školy zdá se nám slepá a cesta klasické čajové školy jeví se nám, jako cesta zpět. Konkurence praktické čajové školy pak necht' je naší výzvou.

<http://www.dobracajovnahk.cz/očajovne.php>

Čajový nápojový lístek

Čaje čínské

Čaje z Tchaj-wanu

Čaje vietnamské

Čaje japonské

Čaje indické

Čaje ze Srí Lanky

Čaje z latinské Ameriky

Čaje africké

Čaje turecké

Čaje z Nepálu

Čaje anglické

Čajové speciality

Doplňky k čaji

Pokrmy k čaji

Úvodem

Marka tato registrovaná již tradičně znamená garanci nejvyšší kvality čajů zde podávaných, rovněž tak volně prodávaných i v rozličných originálních škatulkách adjustovaných.

Kvalita tato nejvyšší jest dána dvěma jednoduchými, tím zásadnějšími však regulemi: čerstvost čajů jest ručena Spolkem milců čaje, direktním to přívozem z čajových zahrad celého světa.

- podávání i prodej čajů jest v Dobré čajovně v rukách vysoce odborných tovaryšů, v čajových vědách orientovaných a rozličných postupů, grifů, kejklů a tajemství znalých.

Způsob podávání čajů jest inspirován tradicemi Orientu se vízícími. A protože variet těchto přemnoho jest, zde malý průvodce zásadami v dobré čajovně dodržovanými: pokud není uvedeno jinak, čajů plně fermentovaných, ovoněných a ochucených, jakož i zástupů standardních čajů polozelených a zelených podáváme v konvích fortelných, s obsahem minimálně 3,5 dl zvicích.

- čajů vícenálekových, pokud není uvedeno jinak, podáváme v konvích rozličných, symbolem neb vyobrazených a obsahem minimálně 3,5 dl. Osamělým pijákům čaje tradiční podávání v šálku typu „Gai Wan” - neb soupravě „Kyoto” - o obsahu 1,5 dl doporučiti si dovoluujeme.

Počet vyobrazení v případech těchto četnost nálevů doporučených značí!

Velectění zákazníci!

Po důkladném úradku tovaryšů, jakož i po konzultacích s Dobrymi čajovnami přespolními, bylo rozhodnuto, ku bohatšímu prožitku Vašemu, svěřit přípravu u takto označených čajů   nebo   , čajovému Mistrovi.

„Ku větší spokojenosti Vaší, tovaryšové“

Čaje saisonní!!!

Zejména díky zkušenostem nabytým v průběhu dobrodružných výprav do Říše středu, jsme se pro zlepšení Vaší orientace v přeširoké nabídce čajů rozhodli v našem nabídníku zavést nový způsob jejich markování. Toto naše rozhodnutí vychází ze skutečnosti, že ne všechny čaje jsou si po celý rok rovny!

Čaje tzv. saisonní, mezi které patří např. čínský Long Jing „Tiger Spring”, tchajwanský Tung Ting, japonský Gjukuro či indický Darjeeling, jsou na světových trzích vyvažovány zlatem. Jejich astronomická hodnota, stavěná především na čerstvosti, se však velice rychle vytrácí a původně excelentní čaj se díky svému vyvanutí poměrně rychle zařazuje mezi běžné sorty.

Jak se tedy zachovati, by se kvalita saisonních čajů v šálu projevila? V mnohých případech můžeme zakročiti my, direktní dovozci, a také tak činíme. Znamená to, že z důvodu zkrácení přepravní doby dovážíme čaj avionem. Balíme je taktéž v množstvích menších než velkých, by se ušlechtilé aróma co

nejdéle uchovalo, a dokonce do ambaláží nejrozličnějších elementy oxidodpuzující vkládati necháváme. I přes tuto naši péči však ku stárnutí čajů dochází. Dbajíce zachování dobrého jména společnosti a pečeti zaručující čerstvost, nabádáme zákaznictvo velectěné, by s popíjením čajů saisonních neotálelo a vyvanutí opojných látek šanci nedávalo.

V Praxi se tato zásada projeví tak, že u všech čajů námi nabízených bude jednoduchým symbolem vyznačena ručená čerstvost. A záleží pak pouze na Vás, zda naše doporučení vezmete v potaz a v pravou chvíli se z právě dorazivších čajových representantů radovati budete.

1. čaj saisonní - jeho čerstvost rapidně klesá a není moci, která by stárnutí zastavila.

2. čaj celoroční - jeho čerstvost jest ochraňována způsoby rozličnými (vakuování paketů, jejich uchovávání u ledu či vkládání elementů oxidodpuzujících) nebo jest tento sklízen a zpracováván v místech svého původu po celý rok, přičemž do šálů Vašich několikrát do roka importován jest.

Symbolika sezónnosti je následující:

<http://www.dobracajovnahk.cz/cajovylitek.php>

O Čaji

- » Základní pravdy
- » Čaj v Čechách
- » Název Čaje
- » Sezónnost
- » Historická data

Základní pravdy o čaji

„Čaj je umělecké dílo a potřebuje uměleckých rukou, aby vyšly najevo jeho nejvznešenější kvality. Existuje dobrý a špatný čaj, stejně jako existují dobré a špatné obrazy. Neexistuje žádný návod, jak připravit dokonalý čaj, stejně jako nejsou žádná pravidla pro vytvoření Tiziana či Sessona. Každá příprava lístku má svoji individualitu, svoji jedinečnou spřízněnost s vodou a teplem, své archetypy, své vlastní metody vyprávění příběhu. Musí vždy obsahovat opravdovou krásu.“

„Čaj nemá aroganci vína, sebevědomí kávy ani uculující se nevinnost kaka.“

„Kult čaje je založen na obdivování krásy uprostřed běžných událostí všedního dne. Skrývá v sobě čistotu a harmonii, tajemství vzájemné shovívavosti a romantiku společenského řádu. Je v zásadě uctíváním Nedokonalého, stejně jako jemným pokusem o dovršení čehosi možného v onom nemožném, které známe jako život.“

Kakuzo Okakura

Foto: www.dobracajovnahk.cz/ocajovne.php

Čaj v Čechách

Přesné údaje o tom, kdy se čaj objevil ve střední Evropě chybí. První dochované písemné zmínky se objevují až v třicátých letech 18. století a není z nich patrné, zda byl čaj dovezen z východu, tedy z Ruska či ze západu. Vzhledem k faktu, že v této oblasti zakotvil a ujal se název „Čaj“, dá se předpokládat, že kontakty s východem byly časté.

Rok 1908 se stal významným mezníkem v historii čajovnictví. Na pražském Výstavišti byla u příležitosti Jubilejní výstavy obchodní komory postavena na popud cestovatele Joe Hlouchy japonská čajovna. Ta byla poté přemístěna za vydatné podpory ing. Václava Havla, děda ex. presidenta Václava Havla do prostor Paláce Lucerna a dostala název Yokohama.

Neočekávaný úspěch a velice pozitivní přijetí čajovny Yokohama veřejností se staly výzvou pro obchodníky, aby se začali dovozem čaje zabývat intenzivněji. Jedním z nich byl i velkoobchodník Zdenko Nikolau, který nabízel obchodníkům „jakéhokoli množství čaje z velkoobchodních skladů v Terstu“. Na podporu své čajové kampaně začal vyvíjet v té době ojedinělou a z dnešního pohledu i nadčasovou marketingovou aktivitu a tou je vydávání časopisu „Přítel čaje“.

Kontinuita kultury dovozu, prodeje a pití čaje byla ve Střední Evropě v průběhu první poloviny 20. století zpřetrhána dvěma světovými válkami, nástupem komunismu v 50. letech a následně okupací Sovětskými vojsky v roce 1968.

Nad zemí, která byla v historii označována jako „Bohemia“ zavládlo na dlouhých 40 let období čajového temna.

Foto: www.dobracajovnahk.cz/ocajovne.php

Lidé se sdružovali do nejrůznějších polooficiálních organizací. Pod rouškou amatérské zájmové činnosti se pak scházeli v bytech či konspirativně zamluvených saloncích restaurací, předávali si necenzurované informace a pili čaj.

Pití kvalitního listového čaje v kruhu nejbližších přátel, se v této době stalo symbolem svobody!

Zlom nastal v roce 1989, kdy s příchodem „Sametové revoluce“ došlo k uvolnění veškerých omezení. Trh čajem však byl zaplaven z větší části málo kvalitním zbožím. Pod křídly těch nejznámějších čajových firem byl dovážen

většinou čaj starý a podřadných druhů, tedy takový, který by si v zemích „západních“ jistě nikdo nekoupil.

Toto zmatené období porevoluční euforie s sebou přineslo i zvýšený výskyt tzv. vykladačů východních filosofí a nejrůznějších samozvaných guruů, kteří těžili z malých znalostí a nezkušenosti lidí žijících v nenaplněném úžasu ze znovunabyté svobody.

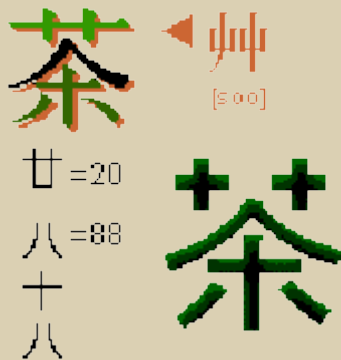
Právě tato chaotická doba, doba bez pevně stanovených a zažitých pravidel. Doba, kdy se každý pokoušel chytit svůj život „za pačesy“, byla výzvou k tomu, postavit se čelem a nebát se odpovědnosti. Počátkem roku 1992 byla založena společnost, která si troufale dala do názvu, že sdružuje čajové zasvěcence - Spolek milců čaje s.r.o. (Nikdo tenkrát netušil, kolik ještě zbývá ujít cesty.) Zároveň však zákazníci dostali příslib, že do jejich konvic bude zajištěn čaj kvalitní a čerstvý.

Nebyl to ale pouze čaj, který byl zavazující. Přihlášení se k odkazu čajekupce Zdenko Nikolau, který si již v roce 1910 uvědomil, že čaj není pouhým zbožím, ale že s sebou ze zemí svého původu přináší i něco víc..., bylo výzvou daleko těžší. Tou výzvou je přinášet do šálků zákazníků Dobra Čajovna střípky či úlomky kultury zemí, kde je čaj považován za nápoj kulturní.

Ale tím nejdůležitějším, co se dle našeho názoru nejvýrazněji promítá do chuti a vůně zlatového nápoje ve vašem šálku, je navázání desítek osobních kontaktů, mnohdy i v těch nezapomenutelnějších koutech světa. Tyto se staly pevnými základy na kterých jsme mohli založit velice pružnou obchodní spolupráci a naplnit tak slogan

„Čaj z plantáže přímo do vaší konve!“

Název čaje

Znak a název CHA ©Chaki

Čínský znak pro čaj je složen ze tří částí:

- » horní je ze tří tahů a znamená rostlinu
- » střední je ze dvou tahů a znamená muže
- » dolní je ze čtyřtahový a znamená strom

V každém případě je pravlastí názvu čaje Čína. Ať už se jedná o název CHA nebo TEE, jde pouze jinou o výslovnost téhož znaku. Mandarinská čínština jej

vyslovuje Cha, jihočínským fujianským či kantonským dialektem se tentýž znak čte Te.

Z počátku se v Anglii příliš nevědělo, jak nový nápoj nazývat. Kromě převzatého jihočínského tvaru psaného Tee nebo Tea, se čaji také říkalo *tej*, což se psalo Tay. V irštině se tento výraz zachoval dodnes.

Mandarínská výslovnost *tcha*, byla v britské armádě pozměněna na *char*. V tisku se však také objevila zmínka o Chia.

Dlouho se čaj v Anglii také nazýval Bohea, což byl zkomolený název pro název čínského pohoří Wui, čínany vyslovováno jako *vue* nebo *bue*.

Nakonec v jazycích zemí, které měly k čaji přístup z jihu po moři (Anglie, Francie, Německo) zakotvil název původu jihočínského, tedy Tea, Tee. A v jazycích zemí, které obchodovali po tzv. Hedvábné stezce se severem Číny, zůstal Chai nebo Chaj (Rusko, Turecko, Indie, Česko). Zvláštní výjimku v tomto tvoří Polsko, kde se čaji říká Herbata což vzniklo složením latinského herba a thea.

Sezónnost

Zejména díky zkušenostem nabytým v průběhu dobrodružných výprav do Číny, jsme se pro zlepšení orientace v nabídce čajů rozhodli zavést ojedinělý způsob jejich značení. Toto naše rozhodnutí vychází ze skutečnosti, že ne všechny čaje jsou si po celý rok rovny!

Čaje tzv. saisonní, mezi které patří např. čínský

Foto: www.dobracajovnahk.cz/ocajovne.php

Long Jing „Tiger Spring“, tchajwanský Tung Ting, japonské Gyokuro či indický Darjeeling, jsou na světových trzích vyvažovány zlatem. Jejich astronomická hodnota, stavěná především na čerstvosti, se však velice rychle vytrácí a původně excelentní čaj se díky svému vyvanutí poměrně rychle zařazuje mezi běžné sorty.

V praxi způsob značení projevuje tak, že u všech čajů námi nabízených je jednoduchým symbolem vyznačena ručená čerstvost.

Symbolika sezónnosti je následující:

čaj saisonní - jeho čerstvost rychle klesá a není moci, která by stárnutí zastavila.

čaj celoroční - je dvojího druhu:

- o buď se jedná sice také o čaj saisonní avšak jeho čerstvost je ochraňována rozličnými způsoby (vakuováním, uchovávání v chladnu či vkládáním oxidoodpujících prvků)

- o nebo je sklízen a zpracováván v místech svého původu po celý rok a do čajovny je importován několikrát do roka.

Historická data

Není úkolem zachytit všechny čajové historické události. Následuje stručný přehled těch nejdůležitějších, které patří k těm z nejzákladnějším v historii čaje.

Světové čajové události

2700 př.n.l. - Císař Sen-nung objevuje čajovník

1523 - 1027 př.n.l. - období vlády dynastie Shang-Jin, kdy mnich Wu Li Zhen údajně započal s pěstováním čaje v Číně.

475 n.l. - turkmenští obchodníci nakupují čaj dovezený z Číny po tzv. Hedvábní.

6. století, konec - čaj se s příchodem buddhismu objevuje v Japonsku.

780 - Lu Ju píše Knihu o čaji.

879 - nejstarší písemná zmínka v evropském písemnictví o čaji, prohlášení jistého arabského cestovatele, že někdy kolem roku 879 byly hlavním zdrojem příjmů v Kantonu daně ze soli a čaje.

1610 - přiváží holandská Východoindická společnost poprvé čaj do Evropy.

1618 - ruský Car dostává čaj z Číny.

1636 - čaj se dostává do Francie.

1650 - čaj je objeven pro Anglii.

1650 - čaj představen Holanďany v Novém Amsterdamu.

1697 - Holanďané začínají pěstovat čaj na Tchaj-wanu.

1738 - mistr NAGATANI SÓEN ve vsi Ujitawara nedaleko Kyóta objevil způsob zpracování a výroby Sencha.

1773 - Boston Tea Party.

1823 - major Robert Bruce objevuje divoké čajové stromy v Assamu.

1826 - Sir Charles Alexander Bruce zakládá v Sadii první čajovou plantáž v Indii.

1839 - 10. ledna byl zakoupen při aukci v Londýně první ássamský čaj.

1840 - Anna, sedmá vévodkyně z Bedfordu zakládá tradici pití čaje o páté.

1839 - 1842 - 1. opiová válka zakončená Nankingskou smlouvou.

1856 - 1858 - 2. opiová válka.

1869 - cejlonské plantáže kávovníku napadá agresivní plíseň - počátek pěstování čaje.

1877 - první čajové plantáže v Africe - JAR.

1893 - založení prvních čajových plantáží v Gruzii.

1938 - první čajové plantáže založené Atatürkem v Turecku.

Historický mezník v Čechách - Spolek milců čaje.

1992 - založen Spolek milců čaje s.r.o.

1993 - 1.6. otevřena první značková čajovna v Praze.

1995 - palmová neděle - znovuobjevení hrobu Charles Alexandra Bruce v Assamu.

1996 - první nákup indického čaje na burze v Kalkatě.

1997 - 6th of April 1997 at 10.15 znovuobjevení Krále čajových stromů v Yunnanu v Číně.

<http://www.dobracajovnahk.cz/ocaji.php>

